

Kuntien osallistuvan budjetoinnin suunnittelun ja toteutuksen tueksi

Toteuttajana EmPaci – Empowering Participatory Budgeting in the
Baltic Sea Region -hanke

Tampereen yliopisto
LAB-ammattikorkeakoulu

2021

Taustaa: Aineisto ja tekijätiimin esittely

- Tämä aineisto on Tampereen yliopiston ja LAB-ammattikorkeakoulun tuottama. Tampereen yliopistosta mukana ovat olleet Lotta-Maria Sinervo, Kaisa Kurkela ja Meri Pulkkinen ja LAB-ammattikorkeakoulusta Annukka Heinonen ja Seesam Tsokkinen.
- Aineisto on tarkoitettu kuntien osallistuvan budjetoinnin suunnittelun ja toteutuksen tueksi osallistuvasta budjetoinnista kiinnostuneille sekä jo kokeneemmille osuillijoille.
- Aineisto, sekä sen liitteet ovat ilmaisia ja vapaasti hyödynnettävissä.

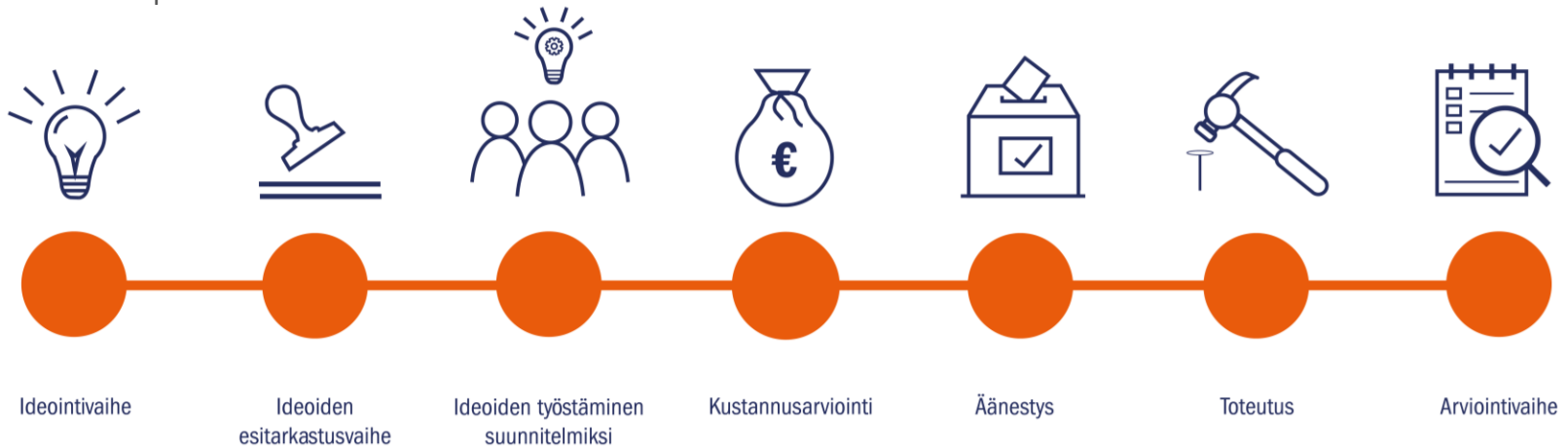
Sisällysluettelo

- Osallistuva budjetointi pähkinän kuoressa
- EmPaci – Empowering Participatory Budgeting in the Baltic Sea Region -projekti
- Nostoja osallistuvan budjetoinnin kokeiluista
- Työkaluja

Osallistuva budjetointi pähkinän kuoressa

- Osallistuva budjetointi on demokraattinen prosessi, jossa asukkaat, kunta tai kaupunginosa otetaan mukaan yhteisiä verovaroja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon.
- Prosessina se on monipuolinen ja sitä pystytään soveltamaan monin eri tavoin erilaisiin tilanteisiin ja tarpeisiin.
- Osallistuvassa budjetoinnissa tehdään yhteistyötä ja käydään avointa keskustelua rahasta – tai sen niukkuudesta – viranhaltioiden, asukkaiden, eri ryhmien ja organisaatioiden kesken.
- Menetelmänä se on keino lisätä valmistelun ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä, ja kasvattaa kansalaisten motivaatiota osallistua, sekä luottamusta hallintoa ja päätöksentekoa kohtaan.

Esimerkki prosessista:

EmPaci-projekti

Kansainvälinen tutkimus- ja kehittämisprojekti

- EmPaci - Empowering Participatory Budgeting in the Baltic Sea Region
- EU:n Interreg Baltic Sea Region -rahaston rahoittama Itämeren alueen maiden yhteinen tutkimus- ja kehittämisprojekti.
- Projekti-aika: 1.1.2019 – 31.12.2021
- Mukana **6 maata**: Latvia, Liettua, Puola, Saksa, Suomi ja Venäjä, joista yht. 17 partneria.
- Suomesta mukana Tampereen yliopisto, LAB-ammattikorkeakoulu sekä Suomen Kuntaliitto
 - Pilottikunta 1. Lahti
 - Pilottikunta 2. Riihimäki

Kuva: Tsokkinen 2020

EmPaci-projekti

Tausta-ajatus

- Taustalla yleinen demokratiakehitys: Aasukkaat haluavat äänestämisen rinnalle uusia tapoja osallistua paikallistason päätöksentekoon.
- Projektin **tavoitteena on ollut lisätä asukkaiden ja kuntien tietoisuutta osallistuvasta budjetoinnista ja sen toteutustavoista**, sekä tukea kuntia hyödyntämään ja kehittämään osallistuvaa budjetointia mm:
 - Sparraamalla paikallisia pilottikohteita
 - Jakamalla ajantasaista tietoa osallistuvasta budjetoinnista
 - Kokoamalla tietopankkia aiheesta, sekä vahvistamalla suomalaista ja kansainvälistä osbu-verkoston.

Mitä teimme, ja mitä EmPaci tarjoaa kunnille?

- Toteutimme pilottikunnissa viranhaltijoille, asukkaille, järjestöille tai muille sidosryhmille suunnattua **Train the Trainer -koulutusta**. Tämän koulutuksen pohjalta syntynyttä aineistoa on saatavilla verkkosivuiltamme englanniksi.
- **Sparrasimme, analysoimme, tutkimme ja kehitimme** osallistuvan budjetoinnin prosesseja sekä työstimme pilottikokonaisuuksista lyhyen yhteenvedon tulevan toiminnan kehittämiseksi (valittu toteutustapa, teema, vaikuttavuus ym.)
- Jaamme tämän tiedon, jotta käytänteitä voi halutessaan hyödyntää omassa osbu-projektissa.
- Lisätietoa: suomalaissivut www.lab.fi/empaci, hankkeen viralliset sivut www.empaci.eu ja Facebook: @osbuempaci, Twitter #EmPaci
- Perustimme PBbase –verkoston, joka on kaikille avoin, kansainvälinen osallistuvan budjetoinnin toimijoiden verkosto, jossa toteutetaan vapaamuotoista toimintaa. Liity LinkedInissä PBbase-verkoston ryhmään [täältä](#). Lisätietoa: [PBbase](#) #PBbase

Nostoja osallistuvan budjetoinnin kokeiluista

Osallistuvan budjetoinnin prosessit ovat erilaisia, mutta olemme pilottikuntien kohdalla huomanneet seuraavien teemojen olleen hyödyllisiä osana osbu-prosessia.

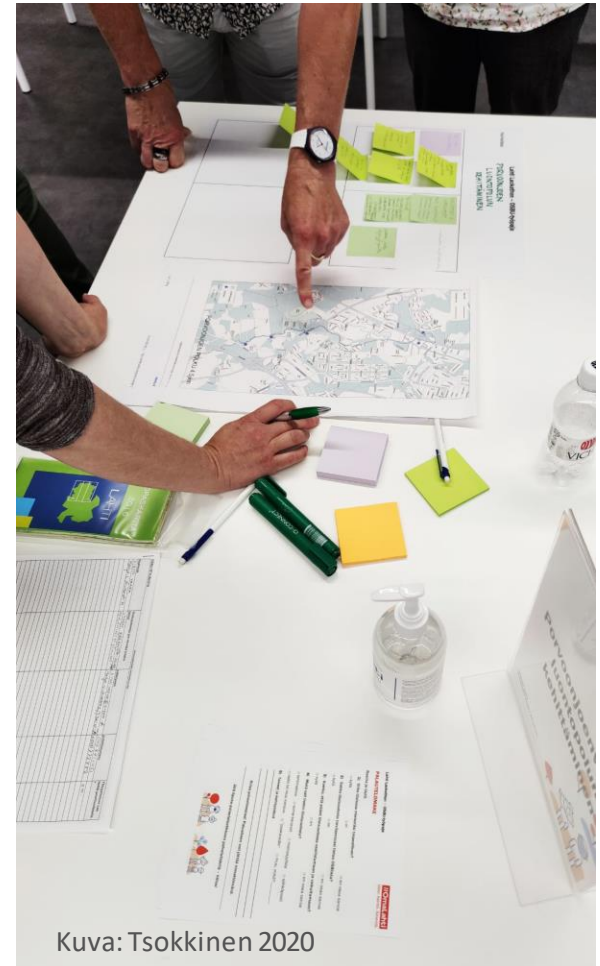
Arvioinnin tärkeys

- Osallistuva budjetointi on resurssiintensiivinen prosessi, joka parhaimmillaan rakentaa aitoa osallistuvaa toimintakulttuuria.
- Osallistuvan budjetoinnin sen prosessi on luonteeltaan "keskeneräinen", joka ei tule valmiiksi, vaan kehittyy kierros kierrokselta.
- Yksi keskeinen vaihe osbu-pilottia on reflektointi ja arviointi: Miten pilotti saavutti sille asetetut tavoitteet?
- Arvioinnin näkökulmia ovat mm. resursointi, kapasiteetti ja kyky osallistaa ja osallistua, osbu-mallin elementit sekä osallistumiskokemukset ja tyytyväisyys.
- Arvioinnin tavoitteena on tuottaa tietopohjaa osbu-prosessin kehittämiseksi.
- [Lue lisää arvioinnista](#) LAB Innovations Annual Review 2021 –julkaisusta.

Yhteiskehittäminen

Yhteiskehittäminen osana osallistuvan budjetoinnin prosessia

- Yhdessä kehittäminen tuo laajempaa näkökulmaa sekä uusia ideoita ja se antaa asukkaalle mahdollisuuden vaikuttaa oman alueensa asioihin.
- Yhteiskehittäminen on tärkeä osa osbussa asukkaiden kohtaamisen näkökulmasta, sillä tavoitteena on, että jokainen asukas ja toimija saa äänensä kuuluviin ja kokee mielipiteensä olevan merkityksellinen.
- Yhdessä kehitetyt suunnitelmat ovat käyttäjälähtöisiä sekä asukkaiden näköisiä, mikä lisää mm. tyytyväisyyttä ja luottamusta päätöksentekijöitä kohtaan.

Pelillisyyden hyödyntäminen osallistuvassa budjetoinnissa

- Pelillistämällä pyritään vaikuttamaan motivaatioon lisäämällä tuotteiden ja palveluiden houkuttelevuutta, käytettävyyttä ja kokemuksellisuutta (Hautaniemi 2021).
- Pelillistämistä esiintyy monissa eri konteksteissa, joita ovat mm. koulutus ja opetus sekä osallisuuden kasvattaminen (Hautaniemi 2021).
- Hyvänä esimerkkinä pelillisyyden hyödyntämistä osbu-prosessissa on Helsingin OmaStadi-peli, joka on suunniteltu ideoinnin avuksi.
- Pelillisyyttä ja osallistuvaa budjetointia käsiteltiin EmPacin PBbase-verkoston paikallisessa webinaarissa LAB-ammattikorkeakoulussa syyskuussa. Webinaarin tallenne on nähtävissä suomeksi [PBbase Networkin YouTube-kanavalla](#) .

Kuva: Tsokkinen 2020

Lähde: Hautaniemi, A. 2021. Pelillisuus ja motivaatio. Osallistuva budjetointi ja pelillisuus webinaari.

Työkaluja

Hyödynnä hankkeen opit ja kopit omassa osbussasi!

Train the Trainer -videot

<https://www.youtube.com/channel/UCt2ZkHe2stxHppX0DI0VivQ>

YouTube logo and search bar (Haku) are visible at the top. The video player shows the title "EmPaci Train the Trainer -video" and a description "Osallistuvaa budjetointia tehdään yhdessä". Logos for LAB University of Applied Sciences, Tampere University, LINTS, RIIHIMÄKI, and LAHTI are displayed below the description. The video progress bar shows 0:01 / 16:13. Below the player, the video title "PB base EmPaci: Osallistuvaa budjetointia tehdään yhdessä" and view count "37 katselukertaa · 22.6.2021" are visible, along with interaction icons for likes, comments, shares, and saves.

The top screenshot shows a video titled "EmPaci Train the Trainer -video" with the description "Osallistuva budjetointi haastaa hallintoa". Logos for LAB University of Applied Sciences, Tampere University, LINTS, RIIHIMÄKI, and LAHTI are visible. The video progress bar shows 0:03 / 13:54. Below the player, the video title "PB base EmPaci: Osallistuva budjetointi haastaa hallintoa" and view count "11 katselukertaa · 22.6.2021" are visible.

The bottom screenshot shows a video titled "EmPaci Train the Trainer -video" with the description "Ryhmäkeskustelujen ja työpajojen fasilitointi". Logos for LAB University of Applied Sciences, Tampere University, LINTS, RIIHIMÄKI, and LAHTI are visible. The video progress bar shows 0:03 / 12:05. Below the player, the video title "PB base EmPaci: Ryhmäkeskustelujen ja työpajojen fasilitointi" and view count "17 katselukertaa · 22.6.2021" are visible.

Asukkaiden tavoittaminen

Osbu?!

Alle 18-vuotiaskin voi vaikuttaa kunnan rahankäyttöön!

- 1. Keksi idea! Mitä meiltä puuttuu?**
"Ulkoseinäkiipeilypiste ois jeees"
"Kunnan katukoriskenttä"
- 2. Jätä idea osbuun**
- 3. Kehitetään ideaa kunnan kanssa**
- 4. Äänestys!**
Kaikki* saa äänestää!
- 5. Toteutetaan äänestyksen voittaneet ideat**

* kerää kaverit mukaan tukemaan ideaa, hyödynnä esim some!

Osbu.

Tapa, jolla voit vaikuttaa kunnan rahankäyttöön!

- 1. Keksi idea! Mitä kotikunnastasi puuttuu?**
"Kylätie kuntoon!" "Siistimmät puistot"
"Ulkosalu/ulkoliikuntapaikka"
- 2. Jätä ideasi osbuun**
- 3. Ideaa jatko-kehitetään yhdessä**
- 4. Äänestys!**
Kaikki* saa äänestää!
- 5. Äänestyksen voittaneet ideat toteutetaan**

* kerää myös muut mukaan tukemaan ideaa, hyödynnä esim. some!

Osbu? Mikä ja miksi?

Osallistuva budjetointi on suoran osallistumisen keino, joka on ollut erityisen suosittua viime vuosina suomalaisissa kunnissa. Osallistuvassa budjetoinnissa varataan tietty summa kunnan budjetista ja asukkaat voivat päättää sen jakamisesta, joko ehdottamalla ideaa tai äänestämällä jätettyjä ideoita. Osallistuvassa budjetoinnissa voi esimerkiksi jättää ideoita oman lähiympäristön kehittämiseksi.

Miksi tehdä osbu?
Asukkaat kaipaavat uudenlaisia tapoja osallistua paikalliseen päätöksentekoon vaalien välillä. Osbu on yksi tapa vahvistaa asukkaiden osallisuutta. Se on luonteeltaan alati kehittyvää ja vaatii melko paljon resursseja - työtä ja euroja.

Miten?
Osoitteesta www.empaci.eu löydät tietoa, työkaluja ja käytännön vinkkejä osallistuvan budjetoinnin prosessin suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen. Muista myös PBbase - avoin verkosto!

Mitä uutta? Vinkkejä?

- » Osallistuva budjetointi haastaa hallintaa - video
www.youtube.com/watch?v=AKZ729u3u0k
- » Osallistuvaa budjetointia tehdään yhdessä - video
www.youtube.com/watch?v=3L312D30364
- » Ryhmäkeskustelujen ja työpöydän fasilitointi - video
www.youtube.com/watch?v=PU3qg-372AA

Välillä saatavilla suomeksi ja englanniksi

Jokainen osallistuvan budjetoinnin toteutus on erilainen - aivan kuten jokainen kunta ja sen asukkaakin. **Tehkää siis osbusta rohkeasti teidän näköisenne!**

Innostu & Vaikuta

interreg Baltic Sea Region
EUROPEAN UNION

www.empaci.eu facebook.com/osbuempaci

- Osallistuvan budjetoinnin toimijat voivat hyödyntää materiaalia tavoittaakseen erilaisia esim. vaikeasti tavoitettavia ryhmiä tai hyödyntää kunnille suunnattua materiaalia yleisemmin osbu-viestinnässään.
- Kunnille suunnatussa materiaalissa on alhaalla tilaa omalle tekstille.
- Hyödynnä materiaalia oman tarpeesi mukaan, vaikka somessa!
- Materiaalit löytyvät www.empaci.eu Suomaliliedeltä: <https://www.empaci.eu/index.php?id=37>

Viestintä

Project funded by Interreg Baltic Sea Region Programme
 "Empowering Participatory Budgeting in the Baltic Sea Region"
 EmPaci

Communication and Dissemination Plan Guidelines

(CDP Guidelines)

- Train the Trainer –videot sekä posterit ovat ilmaisia ja vapaasti käytettävissä.
- Kaipaako apua viestintään?
 Tsekkaa [viestintäohje!](#)
- Jakaessasi materiaalia somessa, käytäthän #EmPaci -tunnistetta, mainitse muutoin lähteenä EmPaci-hanke.

Tietoa ja työkaluja:

Train the Trainer -videoita

www.empaci.eu

www.empaci.eu/PBbase

www.lab.fi/empaci

Kiitos!